

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

Кафедра міжнародної економіки

**Т.В. АНДРОСОВА, Т.В. ШТАЛЬ,
О.І. ПЕЧЕНКА, К.Ю. ВЕЛИЧКО, О.М. БЛОХІНА**

ТОРГОВА ПОЛІТИКА ТА КОМЕРЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
для студентів економічних спеціальностей**

Харків 2015

УДК 658.822(076.5)

ББК 65.428

Т – 60

Авторський колектив:

Т.В. Андросова, Т.В. Шталь, О.І. Печенка, К.Ю. Величко, О.М. Блохіна

Рецензенти:

А.С. Крутова – доктор економічних наук, професор Харківського державного університету харчування та торгівлі;

Л.М. Яцун – кандидат економічних наук, професор Харківського державного університету харчування та торгівлі

*Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
(протокол № 8 від 25 грудня 2015 року)*

*Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету
(протокол № 5 від 30 грудня 2015 року)*

Т 60

Торгова політика та комерційна дипломатія : методичні рекомендації до практичних занять для студентів економічних спеціальностей / Т.В. Андросова, Т.В. Шталь, О.І. Печенка, К.Ю. Величко, О.М. Блохіна. – Харків: Видавництво «Форт», 2015. – 42 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять розроблено відповідно до робочої програми курсу «Торгова політика та комерційна дипломатія» для студентів економічних спеціальностей.

Методичні вказівки містять навчальні завдання, плани практичних занять, питання для дискусії та обговорення, типові тестові завдання до кожної теми, тематику рефератів, список базової та додаткової літератури.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять розроблені з метою закріплення теоретичних знань студентів і формування практичних навичок з курсу «Торгова політика та комерційна дипломатія».

УДК 658.822(076.5)

ББК 65.428

© Т.В. Андросова, Т.В. Шталь, О.І. Печенка,
К.Ю. Величко, О.М. Блохіна, 2015

© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2015

ВСТУП

Інтеграцію національних економік в сучасні світогосподарські процеси в цілому та міжнародну торгівлю товарами та послугами зокрема сьогодні можна назвати ключовим чинником динамічного соціально-економічного розвитку кожної країни незалежно від масштабів її економічного потенціалу. Україна не є винятком, оскільки саме високі темпи зростання експорту стали одним з вирішальних факторів відновлення економічного зростання, чому значною мірою сприяла ситуація на світових ринках металів.

Процес глобалізації, що невинно поширюється й охоплює практично усі сфери економічної діяльності, створює умови для формування наднаціональних структур регулювання економічних відносин, і міжнародні організації є найактивнішим інструментом такого регулювання.

Програмні теоретичні питання курсу *«Торгова політика та комерційна дипломатія»* розкривають склад та особливості сучасних елементів глобальної системи торгівлі в контексті розвитку інститутів, правил, інструментів її основної організаційної форми – Світової організації торгівлі (СОТ) та передбачають набуття студентами теоретичних знань в контексті уніфікованих правил глобальної торговельної системи товарами, послугами, та інтелектуальною власністю, практичних навиків сучасного інституційного базису та процесуальних механізмів врегулювання торговельних суперечок, формування конкурентної політики підприємства в умовах входження України до СОТ.

Практичні заняття є ефективною формою організації навчальних занять, з якими органічно поєднуються лекційний матеріал курсу *«Торгова політика та комерційна дипломатія»*.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ІНСТИТУЦІЙНИЙ БАЗИС ТА СИСТЕМА УНІФІКОВАНИХ ПРАВИЛ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

ТЕМА 1. Інституційна основа та ключові принципи функціонування сучасної торгової системи СОТ

Студент повинен:

- ✓ розкрити поняття комерційної дипломатії та торгової політики;
- ✓ з'ясувати сутність, функції, загальні завдання та цілі Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ);
- ✓ проаналізувати раунди багатосторонніх торговельних переговорів ГАТТ;
- ✓ визначити сутність, структуру, повноваження Світової організації торгівлі (СОТ);
- ✓ розглянути принципи міжнародної торговельної системи та основні відмінності між ГАТТ і СОТ;
- ✓ охарактеризувати багатосторонні угоди з торгівлі товарами: ключові правила різних аспектів міжнародної торговельної політики;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План практичного заняття

1. Міжнародна торгівля та комерційна дипломатія.
2. Походження сучасної торговельної політики.
3. Історія створення Світової організації торгівлі (СОТ).
4. Механізм функціонування СОТ.
5. Поняття принципів недискримінації, вільної торгівлі, передбачуваності, справедливої конкуренції, сприяння розвитку та економічним реформам.

6. Основні угоди системи СОТ.
7. Характеристика багатосторонніх угод з торгівлі товарами.

Питання для дискусії, обговорення

1. Запропонуйте своє визначення торговельної політики та комерційної дипломатії.
2. Яке значення Конференції у Бреттон-Вудсі у формуванні нового міжнародного економічного порядку.
3. Яким чином участь України у міжнародних економічних організаціях впливає на ефективність комерційної дипломатії у їх рамках?
4. Охарактеризуйте розвиток і роль принципів багатосторонньої торговельної системи.
5. Чи застосовуються ці торговельні принципи в інших торговельних угодах, крім тих, що підписані в рамках ГАТТ/СОТ.
6. Чому Уругвайський раунд багатосторонніх переговорів вважають найвагомішим за всю історію існування ГАТТ?
7. Які заходи передбачені правилами ГАТТ для боротьби з недобросовісною конкуренцією?

Типові тестові завдання

1. Мета СОТ:

- а) моніторинг торговельних потоків; сприяння спеціалізації шляхом поділу праці; визначення цін на експорт;
- б) допомога в стимулюванні експорту з країн, що розвиваються; врегулювання суперечок між країнами-членами СОТ; організація торговельних переговорів;
- в) встановлення рівнів тарифів; оскарження дій тих, хто порушує правила торгівлі; вимагання компенсацій у випадку демпінгу та здійснення ринкових махінацій;
- г) розв'язання торговельних конфліктів, накладання санкцій щодо країн-членів.

2. Членами СОТ є:

- а) вибрані представники;

- б) країни;
- в) особи, які професійно проводять переговори;
- г) працівники митниці, які пішли у відставку і проживають у Женеві.

3. Які основні відмінності між СОТ і ГАТТ (виберіть 4 варіанти):

- а) засідання СОТ відбуваються у Женеві, а ГАТТ – у Парижі;
- б) СОТ має виконавчий комітет, який приймає рішення; у ГАТТ такого комітету не було;
- в) СОТ – це формально організована структура, ГАТТ ґрунтувалася на неформальних організаційних домовленостях;
- г) до складу СОТ входять країни-члени, а до ГАТТ – контрактні сторони, що її підписали;
- г) членами СОТ можуть бути країни, що розвиваються. Такі країни не були членами ГАТТ;
- д) СОТ – це і організація, і договір, а ГАТТ була збіркою угод, причому не всі учасники ГАТТ підписали всі угоди;
- е) СОТ очолює Генеральна рада. ГАТТ очолювала Міністерська Рада;
- е) члени СОТ збираються раз у місяць. Контрактні сторони, що підписали ГАТТ, збиралися раз в рік;
- ж) СОТ має обов'язковий механізм врегулювання суперечок; в ГАТТ він має рекомендаційний характер;
- з) СОТ відкрита для всіх країн світу, а ГАТТ лише для розвинених.

4. Виберіть п'ять основних функцій СОТ:

- а) забезпечити місце для зустрічей між експортерами та імпортерами;
- б) допомогти об'єднати промислове виробництво зі знанням економіки;
- в) здійснювати контроль за виконанням угод;
- г) контролювати митні органи країн;
- г) розраховувати сальдо торговельного балансу країн-членів;
- д) забезпечити форум для переговорів між країнами-членами;
- е) реалізувати обов'язкову систему врегулювання суперечок;
- е) систематично контролювати торговельну політику своїх членів;
- ж) допомогти аграрним економікам у розбудові промисловості;
- з) сприяти співпраці у проведенні глобальної економічної політики з іншими міжнародними економічними організаціями.

5. Положення щодо регулювання міжнародної торгівлі країн-членів СОТ викладені в угодах, що є додатками до Марракеської угоди про заснування СОТ. Першими трьома додатками є:

а) Угоди про сільське господарство, застосування санітарних і фітосанітарних заходів, та про технічні бар'єри у торгівлі;

б) Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Домовленість про правила та процедури врегулювання суперечок і Механізм огляду торговельної політики;

в) Багатосторонні угоди з торгівлі товарами, ГАТС та Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності;

г) ГАТТ 1994 р. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи. Угоди з обмеженою кількістю учасників.

6. На практиці норми та правила СОТ вимагають від країн, що вступають до цієї організації, будувати своє регулятивне середовище на наступних принципах:

а) прозорість;

б) верховенство права;

в) ефективне забезпечення дотримання контрактних зобов'язань;

г) всі відповіді вірні.

Завдання

Застосуйте знання на практиці й напишіть коротку аналітичну записку про приєднання країни до СОТ. Для виконання цього завдання уявіть собі, що Ви радник з торговельної політики якоїсь невеликої країни. Це може бути реальна або вигадана держава. Вам треба подати рекомендації щодо того, чи потрібно державі приєднатися до СОТ.

Викладіть свій аналіз у формі короткої записки, розглядаючи переваги та недоліки приєднання до СОТ, і подайте остаточну рекомендацію щодо вступу у СОТ (ставати чи не ставати членом цієї організації). Обсяг записки повинен становити 2 сторінки.

ТЕМА 2. Процесуальні механізми системи світової торгівлі

Студент повинен:

- ✓ розглянути процедуру набуття членства в СОТ;
- ✓ визначити стадії переговорного процесу приєднання країни до СОТ;
- ✓ з'ясувати критерії, які необхідно виконати для вступу до СОТ;
- ✓ розкрити основні принципи торгових переговорів та підходи до проведення переговорів щодо приєднання країни до СОТ;
- ✓ визначити основні цілі механізму огляду торговельної політики та інформаційну основу здійснення огляду торгової політики країни ТПРБ;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План практичного заняття

1. Процес процедури вступу до СОТ.
2. Огляд торгового режиму країни.
3. Членство в СОТ (дійсні та асоційовані члени СОТ, статус міжнародних організацій у СОТ, процедура вступу до СОТ).
4. Механізм огляду торгової політики.
5. Процедура проведення періодичних оглядів торговельної політики.

Питання для дискусії, обговорення

1. Яка роль СОТ порівняно з іншими міжнародними організаціями у регулюванні питань міжнародної торгівлі товарами/послугами, міжнародного інвестування, міжнародної міграції робочої сили та зайнятості, переміщення технологій і прав інтелектуальної власності?

2. Чи складно прийняти рішення в СОТ, членами якої є 162 країни-члени? Щоб Ви запропонували для спрощення процедури прийняття рішень у СОТ?

3. Чи процедура набуття членства у СОТ є справедливою та недискримінаційною? Щоб Ви запропонували для удосконалення процедури набуття членства у СОТ?

Типові тестові завдання

1. Щоб стати членом СОТ, потрібно виконати дві основні вимоги (виберіть їх):

- а) погодитись торгувати лише з членами СОТ;
- б) погодитись надіслати представників до мінімум п'яти робочих груп чи комітетів, провести в своїй країні одну Конференцію Міністрів;
- в) підписати угоди СОТ;
- г) звернутись за кредитом до Світового банку;
- г) створити митний союз;
- д) успішно завершити переговори з членами СОТ щодо розкладу тарифних поступок стосовно товарів та певних домовленостей у сфері послуг.

2. Які характерні риси угод з обмеженою кількістю учасників у системі СОТ:

- а) прийняття цих угод необов'язкове для всіх членів СОТ;
- б) виконання їх контролює Центр торгівлі і розвитку ООН;
- в) вони набули чинності за два роки до створення Генеральної угоди з тарифів та торгівлі;
- г) усі варіанти.

3. Яка роль Світового банку та Міжнародного валютного фонду в СОТ:

- а) мають право голосувати;
- б) мають право накладати вето;
- в) мають статус спостерігачів;
- г) жодне з зазначених.

4. ВВП США перевищує ВВП Канади в 10 разів. Якщо Канада має один голос в СОТ, то скільки голосів мають США:

- а) 1000;
- б) 100;
- в) 10;

г) 1.

5. Як СОТ визначає термін «консенсус» стосовно процедури прийняття рішень:

- а) усі члени згодні;
- б) усі присутні члени згодні;
- в) ніхто з членів не заперечує;
- г) ніхто з присутніх членів не заперечує.

6. Який орган впроваджує в життя правила СОТ:

- а) Міжнародний суд у Гаазі;
- б) Світова митна організація;
- в) Міжнародна торговельна палата;
- г) Орган врегулювання суперечок.

7. Яке з наведених тверджень правильне:

- а) СОТ заснована на правилах і керована членами;
- б) СОТ заснована на конституції та зорієнтована на економіку;
- в) СОТ створена для досягнення спеціальної мети і захисту власних інтересів;
- г) усі варіанти.

ТЕМА 3. Система сучасних правил світової торгівлі товарів

Студент повинен:

- ✓ розглянути основні тенденції торгівлі товарами у світовій економіці;
- ✓ з'ясувати фундаментальні принципи уніфікованих міжнародних правил товарної торгівлі;
- ✓ розкрити сутність режиму найбільшого сприяння (РНС);
- ✓ визначити вимоги дотримання принципу недискримінації (РНС);
- ✓ розглянути систему багатосторонніх угод з торгівлі товарами;
- ✓ надати аналіз специфіки лібералізації світового ринку сільськогосподарської продукції;
- ✓ проаналізувати особливості, проблеми та перспективи лібералізації світового ринку текстилю та одягу;

- ✓ дослідити проблеми гармонізації застосування правил визначення країни походження товарів та технічних регламентів згідно вимог глобальної торгової системи;
- ✓ з'ясувати сферу застосування Угоди про застосування санітарних і фітосанітарних заходів та визначення термінів;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План практичного заняття

1. Основні тенденції торгівлі товарами у світовій економіці.
2. Фундаментальні принципи уніфікованих міжнародних правил торгівлі товарами.
3. Сучасні правила міжнародної торгівлі товарами в системі СОТ.
4. Роль сільського господарства в світовій економіці. Сфера застосування та структура Угоди про сільське господарство.
5. Сфера застосування та період дії Угоди про текстиль та одяг.
6. Сфера застосування Угоди про правила визначення походження товару.
7. Угоди про технічні бар'єри у торгівлі.
8. Угоди про застосування санітарних і фітосанітарних заходів.

Питання для дискусії, обговорення

1. Як Ви вважаєте, міжнародна торгівля якими товарами все ще наражається на значні торговельні бар'єри? Чому? Яка тактика лібералізації торгівлі цими товарами.
2. Чому темпи зростання торгівлі сільськогосподарськими товарами значно нижчі, ніж аналогічні показники експорту інших товарів?
3. Чому світові ціни на сільгосппродукцію зростають повільніше, ніж світові ціни на промислові товари, послуги?

4. Що є найбільшим приводом для критики Угоди СОТ про текстиль та одяг у контексті зобов'язань щодо інтеграції торгівлі текстилем та одягом до ГАТТ?

5. Як Ви оцінюєте порівняльні переваги України у виробництві текстилю та одягу?

6. Охарактеризуйте систему сертифікації в Україні.

Типові тестові завдання

1. Світовий товарний ринок – це:

а) торгівля однієї країни з іншою, яка складається з експорту і імпорту;

б) сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, які склалися на основі міжнародного поділу праці і розвиваються під дією об'єктивних економічних законів;

в) це обмін товарами і послугами між країнами за межами їх національних кордонів.

2. До міжнародних класифікацій товарів не належить:

а) Гармонізована система опису і кодування товарів;

б) Стандартна міжнародна торговельна класифікація;

в) Класифікатор товарів за широкими економічними категоріями;

г) Міжнародний універсальний класифікатор товарів.

3. Який із чинників розвитку міжнародної торгівлі забезпечує її лібералізацію?

а) діяльність ТНК

б) зовнішньоторговельна політика;

в) НТР;

г) сприятливий стан економіки.

4. Який із чинників розвитку міжнародної торгівлі підсилює роль таких організацій, як ГАТТ/СОТ?

а) транснаціоналізація міжнародної торгівлі;

б) посилення регулювання міжнародної торгівлі;

в) вплив НТР;

г) немає вірної відповіді.

5. Для відкритого сектора світового товарного ринку характерні:

а) сфера звичайної комерційної діяльності незалежних продавців і покупців;

б) некомерційні відносини продавців і покупців, їх юридична залежність.

6. Положення і норми якої міжнародної організації створюють правову базу розвитку міжнародної торгівлі?

- а) МАР;
- б) МВФ;
- в) ГАТТ/СОТ.

7. Яке з визначень є правильним:

- а) торгівля сільськогосподарськими товарами традиційно відрізняється від торгівлі іншими товарами;
- б) торгівля сільськогосподарськими товарами ніколи не відрізнялася від торгівлі іншими товарами;
- в) торгівлю сільськогосподарськими товарами легше регулювати, ніж торгівлю промисловими товарами.

8. Процедури оцінки відповідності – це:

- а) процедури, які визначають, чи виконуються відповідні вимоги технічних регламентів і стандартів;
- б) процедури, які дають змогу застосовувати жорсткіші технічні бар'єри;
- в) процедури, які зобов'язують багаторазово протестувати товар перш ніж сертифікувати його;
- г) все вище перелічене.

ТЕМА 4. Особливості комерційної дипломатії у сфері міжнародної торгівлі послугами

Студент повинен:

- ✓ визначити поняття терміну «послуга»;
- ✓ з'ясувати причини зростання потреб у послугах;
- ✓ розкрити специфічні риси міжнародної торгівлі послугами;
- ✓ розглянути структуру класифікації послуг, яка прийнята в СОТ;
- ✓ навести загальну характеристику структури Генеральної угоди з торгівлі послугами (ГАТС);
- ✓ з'ясувати обмеження, які можуть існувати щодо доступу на національний ринок послуг;

- ✓ дослідити перспективи лібералізації світового ринку послуг;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План практичного заняття

1. Основні тенденції розвитку світової торгівлі послугами.
2. Класифікація послуг як предмета торгівлі.
3. Способи організації міжнародної торгівлі послугами.
4. Основні правила торгівлі послугами (ГАТС).
5. Міжнародне регулювання міжнародної торгівлі послугами. Роль ГАТС.

Питання для дискусії, обговорення

1. Який відсоток світової торгівлі припадає на торгівлю послугами?
2. Які три країни є найбільшими експортерами (імпортерами) послуг?
3. Чи, на Вашу думку, країни, що розвиваються, були зацікавлені у відкритті своїх ринків послуг під час Уругвайського раунду?
4. Назвіть бар'єри у торгівлі послугами. Чи такі бар'єри встановлюють на кордонах?
5. Чи повинен муніципальний уряд дотримуватись правил ГАТС? Якщо так, то чому?
6. Чому, на Вашу думку, варто було вмістити в ГАТС додаткові способи постачання послуг, крім традиційного транскордонного постачання послуг?
7. Чим відрізняються вимоги режиму найбільшого сприяння та національного режиму ГАТС від ГАТТ?
8. Як довго член СОР може використовувати винятки з режиму найбільшого сприяння у державній політиці?
9. Що вимагається від урядів країн-членів СОР, згідно з ГАТС, для дотримання принципу прозорості?
10. Чи повинні всі країни, згідно з ГАТС, відкрити свої ринки одночасно?

11. Який з принципів тут застосовується і в якій статті це згадується?

12. Перелічіть винятки у ГАТС, які дають змогу урядам досягти національні цілі, що суперечать зобов'язанням, згідно з ГАТС? Чи вони відрізняються від винятків у ГАТТ?

Типові тестові завдання

1. До основних особливостей ринку послуг слід віднести:

- а) системність розвитку;
- б) довший життєвий цикл послуги у порівнянні з товаром;
- в) нечутливість до ринкових змін;
- г) низька швидкість обороту капіталу.

2. Які з наведених видів послуг не охоплює угода ГАТС:

- а) телефонні та телекомунікаційні послуги;
- б) чартерні перевезення автобусом;
- в) поліція і пожежна служба;
- г) монетарні операції центральних банків;
- г) послуги стільникового зв'язку;
- д) роздрібна торгівля.

3. Який спосіб постачання послуг відповідає кожному з наведених прикладів:

- а) консультант з комп'ютерів їде в іншу країну для розробки програмного забезпечення;
- б) банк відкриває свою філію в іншій країні;
- в) турист зупиняється у готелі в іншій країні;
- г) послуга супутникового телебачення однієї країни споживачеві іншої.

4. Які з наведених тверджень є неправильними відповідно до ГАТС:

- а) уряд може взяти на себе зобов'язання стосовно покращання доступу до ринку чи національного режиму у будь-який час;
- б) уряд може змінювати чи скасовувати будь-які зобов'язання в розкладі у будь-який час через три роки після набуття ними чинності, згідно з певними процедурами;
- в) країна може проводити політику чи здійснювати заходи, які суперечать принципу національного режиму, якщо вона вміщує їх у свій розклад;
- г) жоден.

5. Організація, яка здійснює регулювання світової торгівлі послугами:

- а) ГАТТ;
- б) ГАТС;
- в) МБРР;
- г) ЄБРР.

ТЕМА 5. Комерційна дипломатія: міжнародна торгівля та права інтелектуальної власності

Студент повинен:

- ✓ розкрити сутність, характеристику та структуру прав інтелектуальної власності;
- ✓ з'ясувати поняття інтелектуальної власності як частини інтелектуального капіталу;
- ✓ розглянути структуру Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС);
- ✓ визначити стандарти захисту прав інтелектуальної власності;
- ✓ з'ясувати переваги та труднощі ТРИПС;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План практичного заняття

1. Передумови включення прав інтелектуальної власності до системи світової торгівлі.
2. Об'єкти інтелектуальної власності.
3. Структура Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС).
4. Стандарти захисту прав інтелектуальної власності.
5. Проблеми і перспективи гармонізації стандартів з охорони прав інтелектуальної власності.
6. Перспективні сфери ТРИПС.

Питання для дискусії, обговорення

1. Що таке інтелектуальна власність? Дайте визначення.
2. Назвіть складові матеріального права на об'єкти права інтелектуальної власності.
3. У чому полягає відміна права власності на об'єкти інтелектуальної власності від права власності на матеріальні об'єкти власності?
4. Чи всі результати інтелектуальної (творчої) діяльності є об'єктами інтелектуальної власності. Так чи ні?
5. Які об'єкти інтелектуальної власності є результатом технічної творчості? Яку назву носить ця група об'єктів і чому?
6. Які об'єкти інтелектуальної власності є результатом художньої творчості?
7. Хто може бути суб'єктами інтелектуальної власності?
8. Який орган державного управління відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності?
9. Які основні функції виконує Державний департамент інтелектуальної власності?
10. Які основні функції виконує Інститут Інтелектуальної власності і права?
11. Чим є собою міжнародна система інтелектуальної власності?
12. Який статус і яка структура Всесвітньої організації інтелектуальної власності?
13. Які функції виконує Всесвітня організація інтелектуальної власності?

Типові тестові завдання

- 1. Угода ТРІПС не містить положення про:**
- а) виключні права власників товарного знака;
 - б) заборону запровадження спеціальних вимог для використання товарних знаків;
 - в) ліцензування, відступлення і скасування товарних знаків;
 - г) експертизу заявок на реєстрацію товарних знаків.

2. Згідно з Угодою ТРІПС примусове ліцензування:

- а) не дозволяється ніколи;
- б) дозволяється без будь-яких умов;
- в) дозволяється за чітко встановлених умов;
- г) забороняється за чітко встановлених умов.

3. Критеріями патентоспроможності винаходів згідно з ТРІПС не є:

- а) новизна;
- б) винахідницький крок;
- в) промислова придатність;
- г) функціональність.

4. Угодою ТРІПС передбачено, що права організації мовлення охороняються протягом такої кількості років від кінця того календарного року, в якому відбулася передача:

- а) 10;
- б) 20;
- в) 30;
- г) 50.

5. Згідно з Угодою ТРІПС країни зобов'язані видавати патенти на такі об'єкти:

- а) діагностичні, терапевтичні та хірургічні методи лікування людей і тварин;
- б) сорти рослин і породи тварин;
- в) переважно біологічні процеси вирощування рослин і тварин;
- г) всі інші, крім зазначених.

6. Що найкраще підходить для визначення патенту:

- а) малюнок або фотографія виробу;
- б) назва компанії та її емблеми;
- в) офіційний урядовий документ, що описує винахід, котрий належить окремій особі або компанії;
- г) дозвіл на винахідницьку діяльність.

7. Як довго за Угодою ТРІПС діють патенти:

- а) 99 років;
- б) 7 років;
- в) 20 років;
- г) 13 років.

8. Як за Угодою ТРІПС захищається програмне забезпечення:

- а) як літературні твори;
- б) як патенти;

- в) як торговельні марки;
- г) взагалі не захищене.

ТЕМА 6. Торговельні заходи захисту внутрішнього ринку

Студент повинен:

- ✓ розглянути загальні положення щодо застосування захисних обмежень;
- ✓ ознайомитися з Угодою про захисні заходи;
- ✓ розкрити способи захисту внутрішнього ринку;
- ✓ визначити позитивні та негативні наслідки субсидування;
- ✓ проаналізувати особливості застосування компенсаційного мита;
- ✓ ознайомитися з Угодою про антидемпінгову практику та специфікою антидемпінгових розслідувань згідно з нормами СОТ;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План семінарського заняття

1. Особливості застосування захисних заходів.
2. Загальні винятки з правил СОТ.
3. Демпінг та антидемпінгові заходи.
4. Концепція демпінгу в контексті права СОТ.
5. Позитивні та негативні наслідки субсидування.
6. Особливості застосування компенсаційного мита.

Питання для дискусії, обговорення

1. Яким чином імпорт може спричинити шкоду національному товаровиробникові?

2. Що таке демпінг?
3. Що таке спеціальні розслідування?
4. Які органи проводять спеціальні розслідування?
5. Які можуть бути застосовані компенсаційні заходи?
6. Що таке демпінгова маржа?
7. Чому надання іноземною державою експортної субсидії певному товару може мати негативні наслідки для товаровиробників в Україні?
 8. Яка різниця між легітимною та нелегітимною субсидією?
 9. Чи Гонконг застосовує демпінг у таких випадках?
 - А) Виробництво однієї пари кросівок в Гонконгу коштує 6 дол. США. В Гонконгу одну пару продають за 10 дол. США, в Україні за 5 дол. США.
 - Б) Кросівки з Гонконгу, собівартість яких 6 дол. США, продаються покупцям в Гонконгу за 8 дол. США за пару, в Україні – 10 дол. США. Внаслідок вищої вартості сировини, виробництво однієї пари кросівок в Україні, які б могли конкурувати з кросівками з Гонконгу, коштує щонайменше 11 дол. США за пару.
 10. Чи має місце субсидія у таких випадках?
 - А) Неурядова шведська організація надає Казахстану технічну допомогу для модернізації потужностей з видобутку нафти та газу.
 - Б) В одному з азійських міст заплановане будівництво заводу, на якому повинна отримати роботу велика кількість працівників. Розмір заводу удвічі перевищує дозволений законодавством регіону. Через важливість фінансового та соціального аспекту регіональний уряд зробив виняток із законодавства для цього заводу.
 - В) Уряд Албанії пропонує нові позики інвесторам на умовах, еквівалентних тим, що пропонують місцеві банки.
 11. Чи має місце субсидія, що дає підстави для вжиття заходів у таких випадках?
 - А) Урядова підтримка на дослідження покладів корисних копалин у Китаї покриває 60% витрат.
 - Б) Уряд США дає один долар за піцу американським виробникам, які експортують її, при виготовленні якої використовують американський сир.
 - В) Для того щоб стимулювати розвиток виробництва холодильників у Франції, французький уряд забезпечує безкоштовне постачання сталі з державних запасів до заводів, де виробляють холодильники. Французькі холодильники призначені для продажу вдома та за кордоном.

Типові тестові завдання

1. Який із напрямів зовнішньоторговельної політики забезпечує захист внутрішніх ринків від іноземних експортерів?

- а) лібералізація;
- б) протекціонізм;
- в) вільна торгівля;
- г) ембарго.

2. Угодою про субсидії та врівноважені заходи у рамках ГАТТ дозволено такі види субсидій:

- а) експортні;
- б) субсидії, що надають перевагу у використанні товарів національної промисловості над іноземними;
- в) імпортні;
- г) субсидії, які держави надають відсталим регіонам, а не конкретним підприємствам цих регіонів.

3. В Угоді про субсидії та врівноважені заходи у рамках ГАТТ зазначається, що субсидії можуть бути:

- а) лише забороненими;
- б) лише дозволеними;
- в) забороненими, але оскаржуваними;
- г) дозволеними, але оскаржуваними, дозволеними неоскаржуваними і забороненими.

4. ГАТТ передбачено, що врівноважене та антидемпінгове мита не запроваджуються у такому разі:

- а) є шкода, завдана національній економіці;
- б) існує причинно-наслідковий зв'язок між демпінгованим імпортом і шкодою для національної промисловості;
- в) субсидування експорту у кожній з причетних до демпінгу країн відбувається на рівні, яким можна знехтувати (менше 2%);
- г) про це подає клопотання національна промисловість.

5. Демпінг – це продаж за кордоном товарів за цінами, які порівняно з цінами у країнах експорту:

- а) дещо вищі;
- б) такі самі;
- в) нижчі;
- г) значно вищі.

6. Види демпінгу:

- а) спорадичний, постійний, навмисний;
- б) спорадичний, локальний, навмисний;
- в) локальний, зворотний, навмисний.

7. За правилами СОТ експортні субсидії:

- а) дозволені;
- б) недозволені;
- в) заборонені, але можуть використовуватися за згодою з

торговим партнером.

8. Як називають фінансову допомогу та різноманітні фінансові пільги, які надає держава вітчизняним виробникам товарів, що конкурують з імпортом:

- а) експортні субсидії;
- б) експортні кредити;
- в) внутрішні субсидії;
- г) прями субсидії;
- д) опосередковані субсидії.

9. Компенсаційне мито – це:

- а) спеціальне мито, спрямоване на компенсацію втрат національних імпортерів;
- б) захід у відповідь на демпінг;
- в) спеціальна субсидія експортерів внаслідок його додаткових витрат проникнення на зовнішні ринки.

10. Угодою про сільське господарство, укладеною у рамках ГАТТ, не передбачені такі субсидії:

- а) експортні та імпортні;
- б) «червоного світла»;
- в) «жовтогарячого світла»;
- г) «зеленого світла».

Завдання

За останні роки скарги щодо демпінгу були серед найбільш спірних торговельних проблем. Уявіть, що Вас призначили радником уряду країни з малою чи середньою економікою. Вас попросили написати короткий аналіз, в якому треба обґрунтувати, котрий з двох аспектів – політичний чи економічний – є вирішальним у формулюванні національного антидемпінгового законодавства, а також чи потрібно, щоб ці антидемпінгові національні режими підпорядковувались міжнародному законодавству.

РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВНІ СФЕРИ БАГАТОСТОРОННЬОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ СОТ

ТЕМА 7. Механізм врегулювання торговельних суперечок у рамках СОТ

Студент повинен:

- ✓ розглянути причини виникнення торгових суперечок;
- ✓ розкрити процедуру врегулювання суперечок як основну перевагу СОТ;
- ✓ з'ясувати сутність та нововведення Домовленості врегулювання суперечок (1994);
- ✓ визначити позитивні та негативні аспекти системи врегулювання суперечок ГАТТ;
- ✓ охарактеризувати основні етапи процедури врегулювання суперечок;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План семінарського заняття

1. Еволюція системи врегулювання торговельних суперечок від ГАТТ до СОТ.
2. Покращення системи врегулювання торговельних суперечок у рамках СОТ.
3. Сфера застосування Домовленості про правила та процедури врегулювання суперечок.
4. Процедура врегулювання суперечок.
5. Особливості врегулювання торговельних суперечок за умов членства у СОТ.

Питання для дискусії, обговорення

1. Чи достатньо уваги приділяється малим та середнім країнам у системі врегулювання суперечок СОТ?
2. Наскільки ефективним є застосування тимчасових заходів у відповідь?
3. Чи потрібно посилювати систему врегулювання суперечок?

Типові тестові завдання

1. СОТ сприяє гармонізації стандартів, оскільки:

- а) це хороший спосіб підвищити стандарти бідних країн до рівня багатих країн;
- б) це збільшить вибір товарів для споживачів;
- в) товари можна ефективно переміщувати з однієї країни в іншу, що полегшує процес торгівлі;
- г) СОТ радше заохочує країни взаємовизнавати стандарти, ніж гармонізувати.

2. Одна з найбільших відмінностей між Угодою СФЗ та іншими угодами СОТ полягає у:

- а) процедурах врегулювання суперечки. Країна-експортер не може звернутися до Органу врегулювання суперечок з проханням вирішити торговельний конфлікт, що стосується СФЗ;
- б) тому що СФЗ можуть запроваджуватися і на загальнодержавному, і на регіональному рівнях;
- в) прозорості, яка не є необхідною для СФЗ, бо кожна країна може встановлювати власний рівень стандартів;
- г) жодне з названого вище.

3. Кодекс сумлінної практики містить:

- а) національні стандарти Великої Британії, які застосовують з метою попередження коров'ячого сказу;
- б) принципи, пов'язані з прозорістю підготовки, прийняття і застосування стандартів центральними, місцевими урядовими чи

неурядовими органами, а також регіональними органами стандартизації;

в) межі юрисдикції регіональних урядів і груп з адаптації гармонізованих стандартів;

г) жодне з вищезгаданого. Такий Кодекс не існує.

Завдання

Врегулювання суперечки: заходи ЄС щодо генетично модифікованого м'яса і м'ясних продуктів.

Інструкція. Прочитайте приклад і відповідні правила СОТ. Дайте відповіді на запитання:

1. Як Ви вважаєте, чи правильним було рішення групи експертів із врегулювання суперечки на основі торговельного закону?

2. Що Ви думаєте про прецедент, вчинений ЄС?

3. Чи інші методи оцінки ризику треба брати до уваги?

Ініціювання процедури врегулювання суперечки. 26 січня 1996 р. США звернулися до ЄС з проханням про консультацію стосовно Директиви Ради ЄС щодо заборони використання у тваринництві певних речовин, які мають гормональну дію і пов'язаних з цим заходів.

2 лютого 1996 р. Австралію та Нову Зеландію, а 8 лютого Канаду попросили приєднатися до цих консультацій. ЄС прийняв подане прохання 19 березня 1996 р. і 27 березня 1996 р. чотири країни провели спільні консультації з ЄС, не досягнувши взаємоприйнятого рішення.

25 квітня 1996 р. США звернулися до Органу врегулювання суперечок (ДСБ) з проханням створити групу експертів зі звичайним колом повноважень (WT/DS/26/6). США заявили, що заходи ЄС несприятливо вплинули на експорт американських виробників м'яса і м'ясопродуктів до ЄС, а також, що такі заходи є несумісними зі зобов'язаннями ЄС, відповідно до ГАТТ 1994 р. Угоди СФЗ, Угоди ТБТ, Угоди про сільське господарство. Заходи, вжиті Євросоюзом, суперечать положенням цих угод, але не обмежуються:

1) Генеральною угодою з тарифів і торгівлі (ст. ст. 3 чи 11);

2) Угодою про застосування санітарних і фітосанітарних заходів (ст. ст. 2, 3 і 5);

3) Угодою про технічні бар'єри у торгівлі (ст. 2);

4) Угодою про сільське господарство (ст. 4).

Вони також стверджують, що ці заходи зводять нанівець чи ушкоджують прямо чи опосередковано переваги США за цими угодами.

20 травня 1996 р. ДСБ створив групу експертів із стандартним колом повноважень (WT/DS26/7).

Австралія, Канада, Нова Зеландія і Норвегія залишили за собою право брати участь у роботі групи експертів із врегулювання суперечок як треті сторони.

Суть справи. Стурбованість європейських споживачів застосуванням гормонів для швидкого росту худоби невпинно зростала протягом 1970-х рр. як результат нелегального використання детилстїлбестролу (відомого як DES) у виробництві телячого м'яса у Франції. Стурбованість посилювалася і повідомленнями про випадки гормональних розладів серед дорослих, особливо в Італії, можливою причиною яких називали теляче м'ясо. Європейські організації споживачів закликали до бойкоту продажу телячого м'яса, що негативно вплинуло на ринок телятини. 20 вересня 1980 р. Рада Міністрів (сільського господарства) ЄС прийняла Декларацію про заборону використання естрогену, підтримала принцип більшої гармонізації законодавства щодо ветеринарної медицини і глибшого контролю за вирощуванням тварин (як на етапі виробництва, так і на стадії забою).

Директиви Ради ЄС забороняють використання речовин, які мають тиростагичну дію чи естрогенний, андрогенний або гестагенний ефект за винятком тих випадків, коли їх застосовують ветеринари з метою сприяння росту і цим керують індивідуальні регуляторні схеми, які підтримують країни-члени ЄС. М'ясо тварин, яким давали ці гормони не може потрапляти на ринок, такі тварини не йдуть на забій. Імпорт аналогічних продуктів з третіх країн був заборонений.

Директива вимагає від країн-членів ЄС накласти заборону на імпорт з третіх країн у такий спосіб, щоб умови імпорту не були більш сприятливими, ніж ті, які застосовують у торгівлі в межах ЄС.

Директиви забороняють будь-яке використання ацетату трембалону і зероналу, естрорадіалу-17, тестостерону і прогестерону для прискорення росту тварин. Три з названих гормонів є природного походження, а інші три – штучного.

У США ці три гормони природного походження дозволені для медичного застосування (терапевтичного), естрадіол-17 використовують в зоотехнічних цілях. Усі 6 гормонів дозволено для використання з метою прискорення росту. Три гормони, які спричиняють прискорення росту – тренболон, зераол і MGA – не

використовують в зоотехнічних чи терапевтичних цілях. Для покращення росту, п'ять з цих гормонів (крім MGA) випускають у вигляді кульок (зі схваленою і незмінною кількістю складових) і розроблені так, щоб їх можна було імплантувати у вухо тварини. MGA застосовують як кормову добавку.

У березні 1987 р. США порушили питання про заборону ЄС, відповідно до Кодексу, про технічні бар'єри у торгівлі Токійського раунду. Двосторонні консультації між США і Європейським Співтовариством не вирішили проблеми. Переконаючи, що Директива ЄС не підтверджена науковими фактами, США просили створити групу технічних експертів (ГТЕ), відповідно до статей 14.2-14.3 Кодексу про ТБТ, щоб детально вивчити питання. Це прохання відхилили на підставі відповіді ЄС, що використання інтенсифікаторів росту є методом переробки та виробництва (МПВ) і що сторони Кодексу про ТБТ мали лише зобов'язання не застосовувати МПВ з метою обійти положення Угоди. ЄС підтримав створення групи експертів, щоб «оцінити права і обов'язки Сторін, на основі статті 14.2 (Кодексу про ТБТ)». Цю суперечку не вирішили.

У відповідь, 1 січня 1989 р. США запровадили заходи у формі 100% адвалорного мита на перелік продуктів, які імпортуються з ЄС. ЄС у свою чергу попросив створити групу експертів. Це прохання США відхилили. У 1989 р. спільна Спеціальна Група США/ЄС погодилася на певні заходи, що дозволили імпорт в ЄС американського м'яса, яке має сертифікат, що воно вироблене без гормонів, а США зі свого боку вилучили деякі товари з переліку, залишивши сам перелік в силі. 19 червня 1996 р. ЄС знову попросив створити групу експертів, щоб США зняли мита на перелік продуктів з ЄС. 15 липня 1996 р., після створення групи експертів, США повністю ліквідували свій перелік.

Суть аргументів. Позиція США.

1. Дії ЄС зводилися до санітарних заходів, а відтак регламентувалися Угодою СФЗ. Проте заходи були несумісними з цією угодою, бо: а) не було оцінки ризику для здоров'я або життя; б) за своєю природою вони не були ні тимчасовими, ні не ґрунтувалися на наукових принципах; в) застосовувались не лише настільки, наскільки було необхідно для захисту здоров'я чи життя; г) були дискримінаційними, оскільки серед членів ЄС переважали однакові або подібні умови; ґ) обмежували торгівлю більше, ніж це було необхідно; д) були прихованими обмеженнями міжнародної торгівлі.

2. Згідно з положеннями ГАТТ, заходи були несумісними зі зобов'язаннями національного режиму, відповідно до статті III,

оскільки забороняли імпорт і продаж певного виду м'яса та тварин, дозволяючи водночас внутрішній продаж і виробництво. Вони також були несумісними з режимом найбільшого сприяння (ст. I), бо дискримінували імпорт м'яса і тварин лише з США. Заходи не могли бути виправданими статтею III через те, що не подано належних доказів. Такі заходи стали свавільною або невикористаною дискримінацією між країнами, де переважали подібні умови, і прихованими обмеженнями міжнародної торгівлі.

3. Якщо ж заходи ЄС не були санітарними, в такому разі вони несумісні з Угодою ТБТ.

Суть аргументів. Позиція ЄС.

1. Відповідно до статті III ГАТТ, м'ясо тварин і тварини, яким давали гормони, не є «подібними» до інших м'ясопродуктів, а навіть якщо їх визнати «подібними», то до таких продуктів не було застосовано менш сприятливий режим, аніж до продуктів внутрішнього виробництва.

2. Щодо статті I, то це не входило в компетенцію групи експертів, але в будь-якому випадку, заходи, що стали предметом суперечки, застосовувалися до всього імпорту м'яса, незалежно від країни походження.

3. Заходи відповідали всім умовам Угоди СФЗ, зокрема, вони базувалися на наукових принципах, були сумісними з правом країни-члена створити такий рівень захисту, який він вважає необхідним. Група експертів СОТ не була компетентною, щоб судити про адекватний рівень санітарних заходів чи наукові свідчення, на яких ці заходи ґрунтувалися.

ЄС також стверджував, що його заходи базувалися на принципі запобігання. Окрім того, на думку ЄС, Сполученим Штатам не вдалося довести свою правоту, оскільки вони не змогли надати докази того, що вжиті ЄС заходи обмежували торгівлю більше ніж це необхідно. Щоб досягти відповідного рівня санітарного захисту в ЄС. Євросоюз заявив, що однакові заходи застосовували до всіх тварин, яким давали гормони, а також до м'яса таких тварин, призначеного для споживання на ринку ЄС, незалежно від їхнього походження, а отже, не було жодної дискримінації чи прихованого обмеження міжнародної торгівлі. ЄС не надав аргументів щодо Угоди ТБТ, бо вважав, що ці заходи підпадають під дію Угоди СФЗ. Його представники стверджували, що вжиті заходи не порушували жодних положень Угоди СФЗ, а отже, їх слід визнати як такі, що відповідають правилам ГАТТ, зокрема, статті XX (b), оскільки вони не порушують положень і цієї угоди.

Висновки групи експертів із врегулювання суперечок. Група експертів наголосила, що в її завдання не входило вивчення необхідності Директив Ради ЄС. Здатність будь-якої країни-члена застосувати санітарні заходи, що не впливають на міжнародну торгівлю, не є предметом обговорення у цьому випадку. Вивчення зводилося до тих аспектів заходів ЄС, які були порушені США, а саме заборони ЄС на імпорт м'яса і м'ясопродуктів з яловичини, до яких застосовували будь-які з шести специфічних гормонів стимулювання росту. Це питання обмежувалося особливими положеннями ГАТТ і Угоди СФЗ, порушеними ЄС на підтримку своєї заборони на імпорт. Тобто необхідність застосування заборони на імпорт ЄС пояснює, як винятково санітарний захід для захисту людського життя або здоров'я. Окрім того, не розглянуто права будь-якого члена вживати заходи, спрямовані не лише на захист здоров'я споживачів, але й на інші питання. У деяких країнах, де використання гормонів росту дозволено у виробництві яловичини, діють добровільні схеми прикріплення ярлика на м'ясо тварин, для вирощування яких не застосовувалися гормони.

У результаті аналізу група експертів постановила:

1) ЄС, вживаючи санітарні заходи, які не ґрунтуються на оцінці ризику, діяв всупереч вимогам, які містяться в статті 5.1 Угоди СФЗ.

2) ЄС, проводячи свавільне або невинуватене розмежування рівнів санітарного захисту, яке він вважає відповідним у різних ситуаціях, яке призводить до дискримінації або прихованого обмеження міжнародної торгівлі, діяв всупереч вимогам, що містяться в статті 5.5 Угоди СФЗ.

3) ЄС, вживаючи санітарні заходи, які не ґрунтуються на існуючих міжнародних стандартах, порушив статті 3.1 та 3.3 Угоди СФЗ.

Група експертів рекомендує, щоб Орган врегулювання суперечок попросив ЄС привести спірні заходи відповідно до його зобов'язань, згідно з Угодою СФЗ.

ТЕМА 8. Сучасний раунд багатосторонніх торговельних переговорів у системі СОТ

Студент повинен:

- ✓ розкрити передумови Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів в рамках ГАТТ;
- ✓ визначити мету проведення переговорів Уругвайського раунду;
- ✓ з'ясувати основні положення щодо торгівлі товарами згідно з угодами Уругвайського раунду;
- ✓ розглянути заходи, за допомогою яких країни-члени мають право захищати свій внутрішній ринок;
- ✓ з'ясувати основні відмінні риси нової угоди Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів;
- ✓ охарактеризувати Доський раунд багатосторонніх торговельних переговорів «Доха – Розвиток»;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План семінарського заняття

1. Результати Уругвайського раунду переговорів ГАТТ.
2. Основна мета проведення переговорів Уругвайського раунду.
3. Основні відмінні риси нової угоди в рамках Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів в рамках ГАТТ.
4. Доський раунд багатосторонніх торговельних переговорів у рамках СОТ.
5. Співвідношення зобов'язань України як члена СОТ та нових положень, які напрацьовуються в рамках раунду «Доха – Розвиток».

Питання для дискусії, обговорення

1. Чому Уругвайський раунд багатосторонніх переговорів вважають найвагомим за всю історію існування ГАТТ?
2. Як Ви оцінюєте наслідки лібералізації світової торгівлі в результаті Уругвайського раунду для розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою?
3. Дайте власну оцінку політичних та економічних чинників, які впливають на проведення переговорів у рамках Доського раунду.
4. Лібералізація міжнародної торгівлі сільгосппродукцією є проблемним питанням на сучасних переговорах Доського раунду. Чому?
5. Проаналізуйте стан переговорів у рамках Доського раунду за основними секторами: сільське господарство, послуги, доступ до несільськогосподарських ринків, торгівля та довкілля, реформування Домовленості про врегулювання суперечок, правила СОТ щодо антидемпінгових заходів, субсидій, регіональних торговельних угод, ТРІПС.
6. Дайте власне бачення перспектив продовження Доського раунду переговорів після Конференції Міністрів у Канкуні.

Типові тестові завдання

1. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (TRIMs), укладена під час Уругвайського раунду переговорів ГАТТ, заборонила:

- а) всі TRIMs;
- б) більшість TRIMs;
- в) половину TRIMs;
- г) меншість TRIMs.

2. Угода про текстиль і одяг, укладена на Уругвайському раунді переговорів ГАТТ, була спрямована:

- а) на запровадження незалежного від ГАТТ режиму регулювання міжнародної торгівлі цими товарами;
- б) на негайне переведення міжнародної торгівлі цими товарами на принципи і правила ГАТТ;

в) на поетапне переведення міжнародної торгівлі цими товарами на принципи і правила ГАТТ;

г) на утворення окремої міжнародної організації, до компетенції якої належить міжнародна торгівля цими товарами.

3. Заходами «сірої зони» у зв'язку з міжнародною торгівлею текстилем і деякими іншими товарами наприкінці ХХ ст. вважали:

а) добровільні обмеження експорту;

б) ліцензування експорту;

в) ембарго;

г) демпінг.

4. Угодою про сільське господарство, укладеною на Уругвайському раунді переговорів ГАТТ, передбачено скасування нетарифних заходів:

а) лише економічно розвиненими країнами світу;

б) за допомогою розрахунку їх тарифного еквіваленту та додавання його до фіксованих тарифів;

в) економічно розвиненими країнами та країнами з перехідною економікою;

г) у результаті укладення двосторонніх угод між зацікавленими країнами.

5. Уругвайський раунд переговорів ГАТТ поклав тягар доказів про точність декларованої вартості імпортованих товарів на таких осіб:

а) імпортерів;

б) експортерів;

в) митників;

г) імпортерів та експортерів одночасно.

ТЕМА 9. Проблеми комерційної дипломатії в Україні

Студент повинен:

- ✓ розкрити головні умови приєднання нових країн до СОТ;
- ✓ з'ясувати глобальні переваги членства у світовій торговельній організації (СОТ);
- ✓ проаналізувати процес вступу України до СОТ;

- ✓ дослідити методи врівноваження зовнішнього та внутрішнього балансу;
- ✓ визначити ключові умови і наслідки приєднання України до СОТ;
- ✓ мати уявлення про макроекономічні наслідки вступу України до СОТ;
- ✓ проаналізувати процес лібералізації доступу українських товарів на ринки світу;
- ✓ скласти термінологічний словник (5-10 термінів).

План семінарського заняття

1. Етапи приєднання України до Світової організації торгівлі.
2. Ключові умови і наслідки приєднання України до СОТ.
3. Переваги та недоліки вступу України до СОТ.
4. Заходи зовнішньоторговельної політики в контексті структурних трансформацій зовнішньої торгівлі України після вступу до СОТ.
5. Аналіз розвитку зовнішньоторговельної діяльності України у кризовий та посткризовий періоди.

Питання для дискусії, обговорення

1. Яку стратегію приєднання обрали пострадянські країни – нові члени СОТ?
2. Якими умовами супроводжувалося приєднання України до системи ГАТТ/СОТ? У чому полягає суперечливість цього процесу?
3. Як Ви оцінюєте рівень зобов'язань та поступок у результаті переговорів щодо вступу в СОТ нових-країн членів СОТ, зокрема пострадянських країн?
4. Назвіть потенційні вигоди від членства в СОТ для виробників, споживачів, економіки загалом країн з перехідною економікою та України.
5. Яких позитивних результатів досягнула Україна на переговорах у сфері доступу до ринку банківських та страхових послуг?

Типові тестові завдання

1. Який з аспектів значення зовнішньої торгівлі України обумовлює вихід України на світовий ринок?

- а) джерело надходження іноземної валюти в Україну;
- б) фактор інтеграції України у світове господарство і МЕВ;
- в) фактор подолання економічної кризи;
- г) невід'ємна частина національної економіки.

2. Чи є Україна членом СОТ?

- а) так;
- б) ні.

3. Систему органів дипломатичної служби України складають:

- а) Кабінет Міністрів;
- б) Протокольна служба Адміністрації Президента;
- в) Постійне представництво України при міжнародних організаціях;
- г) Комітет Верховної Ради з міжнародних відносин;
- д) Міністерство Закордонних справ України.

4. До осіб, які приймаються на дипломатичну службу України пред'являють такі вимоги (виділити неправильні відповіді)?

- а) бути громадянином України;
- б) володіти іноземними мовами;
- в) мати диплом магістра міжнародного права;
- г) мати стан здоров'я, яке необхідне для довготермінового відрядження;
- д) мати стаж роботи в Міністерстві закордонних справ.

5. Як називається документ, після вручення якого глава дипломатичного представництва приступає до виконання своїх обов'язків?

- а) агреман;
- б) відкличні грамоти на свого попередника;
- в) дипломатичний паспорт;
- г) дипломатична карточка;
- д) вірчі грамоти;
- е) меморандум.

6. Україна подала заявку про вступ до СОТ в:

- а) 1991 р.;
- б) 1993 р.;
- в) 1994 р.;
- г) 2001 р.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Еволюція системи правил з міжнародної торгівлі товарами.
2. Основні підходи до визначення комерційної дипломатії.
3. Сутність поняття «комерційна дипломатія».
4. Ключові методи та система комерційної дипломатії.
5. Просування національних економічних інтересів на зовнішніх ринках та захист внутрішніх ринків методами комерційної дипломатії.
6. Роль неурядових організацій та бізнес-асоціацій у системі комерційної дипломатії.
7. Організація участі офіційної делегації країни на переговорах з партнерами (щодо торговельних питань).
8. Багатосторонні угоди з торгівлі товарами.
9. Раунди багатосторонніх торгових переговорів.
10. Реалізація переговорних позицій країни в процесі участі у багатосторонній торговельній системі СОТ.
11. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами.
12. Торговельні заходи захисту ринків.
13. Роль стандартів в сприянні торгівлі.
14. Основні положення та вимоги Угоди про технічні бар'єри в торгівлі.
15. Основні елементи Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів.
16. Стан і тенденції світової торгівлі послугами.
17. Специфіка та класифікація послуг як предмета торгівлі.
18. Значення та структура Генеральної угоди про торгівлю послугами (ГАТС).
19. Перспективи лібералізації світового ринку послуг.
20. Вплив прав інтелектуальної власності на міжнародну торгівлю.
21. Передумови включення прав інтелектуальної власності до системи світової торгівлі.
22. Інституційне забезпечення Угоди ТРІПС.
23. Проблеми та перспективи гармонізації стандартів з охорони прав інтелектуальної власності.

24. Сфера застосування Домовленості про правила та процедури врегулювання суперечок. Повноваження Органу з врегулювання суперечок.

25. Процедура врегулювання суперечок.

26. Особливості врегулювання суперечок у СОТ.

27. Стан і проблеми взаємопогодженого міжнародного регулювання торгівлі та інвестицій.

28. Перспективи гармонізації правил інвестування в умовах глобалізації.

29. Конкурентна політика в процесах лібералізації світової торгівлі.

30. Чинні міжнародні норми конкурентного права як база для створення міжнародних режимів конкурентної політики.

31. Аргументи на користь багатосторонньої угоди про конкурентну політику.

32. Торгова політика та регіональні торгові угоди.

33. Оцінка причин, умов та тенденцій застосування регуляторних інструментів в сферах торгівлі товарами, послугами, результатами інтелектуальної праці.

34. Механізми та методи аналізу тарифної складової торгових політик країн.

35. Критерії ефективності торгової політики країни.

36. Оцінка ефективності окремих заходів торгової політики.

37. Ефективність двосторонньої торгівлі та участі у регіональних торгових угодах.

38. Еволюція та ключові етапи розвитку торгової політики України.

39. Система торгової політики України.

40. Діяльність органів влади з розробки та реалізації торгової політики України.

41. Напрями вдосконалення механізму реалізації торгової політики України.

42. Формування системи комерційної дипломатії України.

43. Форми і методи комерційної дипломатії України в контексті досягнення цілей зовнішньоекономічної політики.

44. Діяльність державних органів управління та недержавних організацій України в сфері комерційної дипломатії.

45. Комерційні функції органів дипломатичної служби України.

46. Напрями вдосконалення форм та методів комерційної дипломатії України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бураковський І., Мовчан В., Бетлій О., Куценко К., Кравчук В., Сисенко Н. Аналіз економічних наслідків вступу України до СОТ: оновлена оцінка / Міжнародна благодійна організація "Гуманітарний фонд "Єдиний світ"; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К., 2008. – 130 с.
2. Довгань В. М. Право світової організації торгівлі. Вступ України до СОТ. – К.: КНТ, 2009. – 448 с.
3. Циганкова Т.М. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : Монографія / Т.М. Циганкова, А.О. Олефір, О.В. Фурсова [та ін.] // Мін-во освіти і науки України, Київський нац. економічний ун-т ім. В. Гетьмана. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 660 с.

Допоміжна

1. Адаптація інструментів управління зовнішньоекономічною діяльністю до євроінтеграційних процесів : монографія / [Адвокатова Н.О. та ін.] ; за ред. В.М. Фомішиної та І.Ю. Вольвач ; Херсон. нац. техн. ун-т. - Херсон : ХНТУ, 2015. – 281 с.
2. Герасим Ю.Й. Формування антидемпінгової стратегії захисту національних товаровиробників / Ю.Й. Герасим // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – №5-6 (70-71). – С. 29-33.
3. Гордєєва Т.Ф. Проблема запобігання та розв'язання глобальних торговельних конфліктів / Т.Ф. Гордєєва // Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник та ін. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 169-183.
4. Дюмулен І.І. Міжнародна торгівля. Економіка. Політика. Практика. М.: ВАВТ, 2010. – 366 с.
5. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні / І.І. Жовква: Навчально-методичний посібник. – К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. – 104 с.
6. Жуано Д. Світова організація торгівлі : монографія / Даніель Жуано; ред. Валерій П'ятницький. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2006. – 115 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. – К.: Освіта України, 2012. – 300с.
8. Зонова Т.В. Дипломатія: Моделі, форми, методи : Учебник / Т.В. Зонова. – М.: Аспект Пресс, 2013. – 348 с.

9. Козак Ю.Е., Логвінова Н.С., Батанова Т.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні особливості функціонування та аналізу розвитку. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – 182 с.
10. Мировая экономика: Учебное пособие / Под ред. Козака Ю.Г. – К.: ЦУЛ, 2013. – 212 с.
11. Міжнародні економічні відносини : підручник / [А. П. Голіков та ін.]; за ред. проф. А.П. Голікова, проф. О.А. Довгаль; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 463 с.
12. Нижник В.М. Економічна дипломатія та економічна безпека України : Навчальний посібник / В.М. Нижник. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 299 с.
13. Панфілова О.Є. Особливості проведення Дохійського раунду переговорів у багатосторонній торговельній системі СОТ / О.Є. Панфілова // Митна справа. – 2015. – №3(99). – С. 16-21.
14. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 408 с.
15. Фомішин, С. В. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / С.В. Фомішин, Ю.В. Колесник. – Львів : Новий світ-2000, 2010. – 360 с.

Інформаційні ресурси

1. WTO: 2013 Press Releases. [Electronic resource]. Mode of access: www.wto.org/english/news_e/pres12_e/pr658_e.htm.
2. Глобальная конкурентоспособность 2013 – 2014 : доклад / World Economic Forum (Всемирный экономический форум) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/GCR2013-14/GCR_Rankings_2013-14.pdf.
3. Офіційний сайт Незалежного моніторингу політики, що впливає на світову торгівлю (Global trade alert) [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: <http://www.globaltradealert.org>.
4. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.
5. Офіційний сайт Державної Служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Європейський вибір України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/7g.html>.
7. План стратегії України в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.delukr.ses.eu.int>.

8. Сайт інформаційно-аналітичного та експертного центру України в галузі зовнішньої торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.dzi.mfert.gov.ua>>.
9. Статистична служба Європейської комісії (Євростат) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <[http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)>.

ЗМІСТ

Вступ	3
Навчально-методичне забезпечення тем дисципліни	4
<i>Розділ 1. Інституційний базис та система уніфікованих правил регулювання міжнародної торгівлі</i>	
Тема 1. Інституційна основа та ключові принципи функціонування сучасної торгової системи СОТ	4
Тема 2. Процесуальні механізми системи світової торгівлі	8
Тема 3. Система сучасних правил світової торгівлі товарів	10
Тема 4. Особливості комерційної дипломатії у сфері міжнародної торгівлі послугами	13
Тема 5. Комерційна дипломатія: міжнародна торгівля та права інтелектуальної власності	16
Тема 6. Торговельні заходи захисту внутрішнього ринку	19
<i>Розділ 2. Перспективні сфери багатосторонньої гармонізації торгівельної системи СОТ</i>	
Тема 7. Механізм врегулювання торговельних суперечок у рамках СОТ	23
Тема 8. Сучасний раунд багатосторонніх торговельних переговорів у системі СОТ	30
Тема 9. Проблеми комерційної дипломатії в Україні	32
Тематика рефератів	36
Рекомендована література	38

Навчально-методичне видання

АНДРОСОВА Тетяна Василівна
ШТАЛЬ Тетяна Валеріївна
ПЕЧЕНКА Оксана Іванівна
ВЕЛИЧКО Катерина Юріївна
БЛОХІНА Ольга Миколаївна

ТОРГОВА ПОЛІТИКА ТА КОМЕРЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

для студентів економічних спеціальностей

Авторська редакція

Підп. до друку 30.12.2015 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Умов. друк. арк. 2,4 . Обл.-вид. арк.
Наклад 50 прим. Поз. 160. Замов. № 12-15

Надруковано ТОВ «Видавництво Форт»
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців ДК №333 від 09.02.2001р.
61023, м. Харків, а/с 10325